

Літературознавча студія

✚ СЛОВО «ОДНАКОВО», ЙОГО СТИЛІСТИЧНЕ ЗАБАРВЛЕННЯ ТА РОЛЬ У ПОЕЗІЇ Т. ШЕВЧЕНКА «МЕНІ ОДНАКОВО...»

Слово однаково звучить п'ять разів і має приблизно такі смислові відтінки значень:

- 1 однаково — спокійно, врівноважено;
- 2 однаковісінько — байдуже, зневажливо;
- 3 однаково — висновок, підсумок;
- 4 однаково — пристрасно, рішуче, з болем; нестримно;
- 5 однаково — стримане ридання, емоційно.

Слово однаково є ключовим у вірші, поет уживає його кілька разів. Повторюючись, воно об'єднує твір, робить його єдиним. Кожного разу воно має іншу змістову функцію та інтонацію. Перше «мені однаково» вимовляється спокійно, із ледь стримуваним хвилюванням. Друге «однаковісінько» — удавано байдуже, тут герой уже опанував себе. Третє «мені однаково» звучить як висновок над роздумами про підпорядкованість особистої волі народним інтересам, тому тут чується інтонація категоричності. Та вже через рядок четверте слово у фразі «Та не однаково мені» звучить зовсім по-іншому: рішуче, пристрасно, категорично.

Дуже важко повірити в байдужість поета Шевченка, коли йдеться про рідну Україну: «Мені однаково, чи буду я жити в Україні, чи ні». Для поета рідна земля була святою, він так щиро її любив! Але його життєвий шлях несе на собі відбиток довгого перебування в кріпацькій неволі – «На нашій – не своїй землі». Та перед цими рядками є й інші: «На нашій славіній Україні». З одного боку, Україна слава і наша, а з іншого — все-таки, «не своя», бо невільна, сама собі не належить. Гадаю, саме в цьому парадоксі й міститься

геніальна тема твору: вражаюче глибоке відображення трагізму людини, яка так багато зробила для своєї Батьківщини, але нараз відчула, що через певні обставини від її праці може не залишитися й «малого сліду».

Умисне лукавить поет і тоді, коли пише, що «малого сліду не покину» на Україні та що його «не пом'яне батько з сином». Навіщо ця «маска» ліричного героя, який робить заяви, що можуть викликати в читача сумнів щодо його щирості?

На це питання знайдеться відповідь тільки тоді, коли зрозуміємо, що ці запевнювання поета про власну байдужість до того, чи буде він жити в Україні, чи ні, чи згадуватимуть його на рідній землі, чи не згадуватимуть,— все це для того, щоб наголосити: Шевченкові, звісно, не однаково. Вісімнадцять рядків вірша напружено готують нас до важливості останніх п'яти рядків:

*Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую збудять...
Ох, не однаково мені.*

Рядки з іншого вірша Т. Шевченка це підтверджують:

*Свою Україну любіть, Любіть її... Во время люте,
В останню тяжкую минуту за неї Господа моліть...*

У цих рядках Кобзар надзвичайно точно передбачив головну проблему української нації, що, мов меч, висить над нею вже кілька століть і стала чи не найзлободеннішою проблемою сьогодення: окраденість у час її оновлення та відродження. Тому з повним правом можна вважати поезію «Мені однаково, чи буду...» зверненням-попередженням сучасному поколінню українців.

